

Verslag presentatie eCultuurnota NL te Brussel

MICHIEL SCHWARZ¹

Als we uitgaan van de driehoek 'kunst-media-erfgoed' die centraal staat in het rapport E-cultuur, dan zie je bij kunsten creatieve productie, bij media informatievoorziening en bij cultureel erfgoed alle drie maar wel op een iets andere manier en vorm. Bij de kunst noem ik het transmedia en daadwerkelijk nieuwe expressievormen. Bij informatievoorziening gaat het om nieuwe platforms die ontstaan en om organisaties die als intermediair optreden en in die zin meer als doorgevers dan als eindstations functioneren. Deels geldt dit ook voor het culturele erfgoed, maar daar is ook relevant dat men nieuwe vormen van informatiedeling, -uitwisseling en -presentatie aan het ontwikkelen is. Als dit de trends zijn binnen de E-cultuur betekent dit niet alleen dat er verschuivingen tot stand komen binnen de drie hoeken van de driehoek maar ook in de driehoek 'kunst-media-erfgoed' als totaliteit; en dus ook binnen het beleid. En het is absoluut geen sinecure om niet bij het beleid te beginnen. Wat kunnen we met die technologie, de ICT-toepassingen en digitalisering van informatie? En zoals een Britse collega-antropoloog altijd zegt wanneer iemand zich afvraagt hoe we de nieuwe mogelijkheden moeten toepassen: "But I wouldn't start there". En dat is de essentie van wat we in de ad hoc commissie E-cultuur van de Raad voor Cultuur (NL) en in het rapport dat daaruit gegroeid is hebben gedaan. Wij starten niet bij de techniek, maar we willen naar het beleid voor culturele innovatie in het digitale domein.

Culturele innovatie als kern van E-cultuurbeleid hebben we de laatste maanden vanuit de Raad van Cultuur proberen te operationaliseren, omdat tussen de aanvragen van 850 instellingen, die structurele rijksoverheidssteun aanvragen, een aantal instellingen zitten die op verschillende manieren iets met digitale media doen. En in de advisering die op 19 april '04 gepresenteerd wordt in Nederland hebben wij als toetsing die culturele innovatie genomen, die je aan drie dingen herkent. Eén is dat werkelijk nieuwe verbindingen en uitwisseling ontstaan op plaatsen van inhoudelijke informatie, hoe je dit dan ook opvat. Twee, en het meest bekende, dat er mediumspecifieke innovatie in het digitale domein wordt gecreëerd. Dingen die alleen maar qua vorm werden gedacht, ook kunstvormen die helemaal niet konden voor digitale media bestond. En ten derde gebieden waar je cross-overs, mengvormen, nieuwe dwarsverbanden ook tussen disciplines, instellingen, sectoren, eigenlijk op elk niveau ziet ontstaan. Culturele innovatie zal je herkennen, onderkennen en in ons geval willen we dit ook stimuleren in die verschillende hoeken van de cultuursector, namelijk kunst, media en erfgoed.

Dat leidt op allerlei niveaus, zowel voor de kunstenaars als voor de instellingen, maar ook voor het ondersteunend beleid (cultuurbeleid, onderwijsbeleid, economisch beleid), tot grondige verschuivingen. Er ontstaan verbanden tussen beleidsdomeinen die traditioneel gescheiden zijn. In Nederland bijvoorbeeld is het debat over de creatieve industrie en in hoeverre je dit als overheid kan en moet steunen om nieuwe vormen te ontwikkelen heel actueel. Er wordt niet meer uitgegaan van een tegenstrijdigheid tussen culturele productie en economische productie, maar van mogelijke verbindingen die daartussen liggen en hoe je die benadert.

Ik sluit deze introductie als volgt af: instellingen worden steeds meer intermediair, de verbindingen naar buiten worden belangrijker dan ooit. En het betekent ook vaak dat de kernprocessen van instellingen in de context van E-cultuur geëvalueerd moeten worden. Wij pleiten dus voor een overgang van I naar E (van ICT naar E-cultuur): een nieuwe manier van denken en doen met nieuwe media, die verbindingen centraal stelt. Het is belangrijk dat E-cultuurkennis geschetst wordt als een ander soort kennis dan ICT-kennis, maar die evengoed moet opgebouwd, bijgestuurd en gedeeld moet worden met behulp van expertisecentra. E-cultuur zal de culturele instellingen een andere rol geven en zoals we bij onze gesprekken in de E-cultuurcommissie wel eens hebben samengevat: alle instellingen worden 'media' en alle media worden coproducent. Dit is het kader dat ik voor u wilde neerzetten als aftrap. We kunnen er echter niet onderuit dat we nog steeds zwemmen in het water. We zijn aan het verkennen hoe we

dingen moeten benoemen en dat $E=MC^2$ misschien wel de nieuwe formule is. E is Cultuur tot de macht Media.

Michiel Schwartz
31 maart, 2004

ⁱ Michiel Schwarz is onafhankelijk onderzoeker en consultant op het gebied van de technologische cultuur. Hij is opgeleid als wetenschapssocioloog aan de universiteit van Sussex in Engeland en promoveerde aan de universiteit van Londen. Sinds 1985 werkt hij als consultant aan projecten op het snijvlak tussen cultuur, politiek, technologie en media. Bij de Raad voor Cultuur is hij tevens voorzitter van de ad hoc commissie Ecultuur. Michiel Schwarz is lid van de commissie Media en voorzitter van de ad hoc commissie eCultuur.